

מוגנות והמסתעף 9 - סטטיסטיקה

באיזו חברה יש יותר פגיעות, הכללית או החרדית?

באיזו עיר יש יותר פגיעות?

באיזה יום בשבוע יש סיכויים גבוהים יותר להתרחשות פגיעות?

אלה חלק מן השאלות שנשלחו לי בעקבות הניוזלטר האחרון (מוגנות והמסתעף 8 – זיהוי סימני מצוקה). אנשים רצו לדעת כמה שיותר פרטים לגבי הסטטיסטיקה של תופעת הפגיעות בילדים.

ממש רשימה שלמה של שאלות.

לפני שאגש לענות על השאלות הללו – כמה שניתן במסגרת של ניוזלטר וכמה שניתן על פי המידע שיש לי – חשוב לי לומר ששמחתי. שמחתי לראות שיש אנשים שמבינים חשיבותו הרבה של הדבר.

אולי זה יפתיע כמה מהחברים בקבוצה, אבל את החשיבות בידיעת נתונים סטטיסטיים של תופעת הפגיעות בילדים למדתי לא מאיזה פרופסור או איש מקצוע אלא ממורי רבי הגאון רבי אהרון לופיאנסקי שליט"א.

הרב לופיאנסקי דיבר איתי לפני כשמונה שנים אודות המציאות הנוכחית בחברה שלנו שכשקיימת בעיה כזו או אחרת, וכמה אנשים או ארגונים קמים כדי לטפל בבעיה, לעיתים קרובות האנשים והארגונים נמצאים בתחרות עזה מובהקת.

לא תמיד כך.

הרי הרבה פעמים יש די והותר עבודה – לצערנו הרב – עבור כולם. אבל בהחלט קיימת מציאות של תחרות גדולה במקרים רבים.

ומי מנצח? בדרך כלל, מי שהוא יותר דינמי ומוכשר בכישורי חברה וכדומה.

האם גישתו יותר יעילה? אף אחד לא יכול להגיד כן או לא.

האם גישתו יעילה **בכלל**? גם את זה לעיתים לא רחוקות אף אחד לא יכול להגיד תשובה ברורה והחלטית.

ולמה?

כי אף אחד לא מטריח את עצמו לחקור את העניין כדבעי.

לא מספיק משתדלים לבדוק קודם כול מה הם המאפיינים, הפרמטרים וכו' של הבעיה, איזו גישות ניתן להעלות על הדעת שיהיו יעילות בטיפול בבעיה, לבחור בגישה הנראית הכי סבירה שהיא תצליח באופן הטוב ביותר... והכי חשוב לבחון את התוצאות!

המשיך הרב לופיאנסקי, הרי כל החברות הגדולות הרציניות בעולם משקיעים **המון** כסף ומשאבי אנוש במחקר ופיתוח. גם אם הם כבר מאוד מוצלחים ועושים המון כסף, הם לא מסתפקים בכך. הם תמיד בודקים את השוק. בודקים את עצמם. מלבנים. משפרים. חוקרים משוואות בינם לבין חברות אחרות...

כי הם מבינים שאת ה"בעיה" שלהם (לכבוש נתח כמה שיותר גדול של השוק) הם יכולים לפתור אך ורק בעזרת מחקר מקיף, עמוק, ומתמשך.

כך שמעתי וקיבלתי ממורי ורבי הגאון רבי אהרון לופיאנסקי שליט"א ומאז שמעי את הדברים, שמתי את העיקרון הזה נר לרגלי.

והרי הדברים די ברורים ומובנים מאליהם. כי הרי נכון, כולנו שומעים – לצערנו הרב – במידה כזו או אחרת על מקרים של פגיעות. אז יודעים שהבעיה קיימת.

אבל מה לעשות כדי לטפל בבעיה?

אולי יש לשמור את הילדים כל הזמן בבית ולא לתת להם אף פעם להסתובב בחוץ בלי השגחת מבוגר צמודה? גישה זו באה, הרי, מהנחה שהבעיה של פגיעות נמצאת בעיקר בחוץ. אבל מי אמר לך שכך הוא האמת? אולי זה הפוך?

אולי אנו צריכים לקבוע כלל בכל התתי"ם ובבתי הספר שאסור למלמדים ומחנכות לגעת בתלמידים בשום צורה שהיא ובלי שום יוצא מן הכלל. אפילו לא טפיחה קלה על השכם מדי פעם או לחיצת יד קטנה. כלום! גישה שכזו תבוא הרי מתוך הנחה שבעיית הפגיעות נמצאת בעיקר בהקשר של מורה-תלמיד. אבל, שוב, מי אומר שכן?

וכן הלאה.

קיימת ככל הנראה נטייה לתגובות פיזיות שהן סוג של "ירייה מהמותן".

כמו חייל שיש לו רובה והוא נמצא בשדה הקרב. הוא יודע כי אי שם קיים איום ממשי על חייו. מחבלים שרוצים לפגוע בו. במקום לחשבן טוב את המצב, לבצע סריקה מקיפה ומעמיקה ולנתח היכן הכי סביר הוא שהאויב מתחבא, הוא נתקף ברמה מסוימת של פאניקה ומתחיל לירות בכיוון העולה לו ראשון בראש. או אולי הוא סתם כך יתחיל לירות בצורה פראית לכל עבר.

הסיכויים שהחייל הזה יקלע למטרה הם לא הכי טובים. והסיכויים שהוא יגרום נזקים לא רצויים גבוהים.

ברור שזו המחשה מוגזמת, וברור כי רוב המתעסקים בכל תחומי הטיפול-בבעיות בחברה שלנו כן משקיעים מחשבה וטורחים לבנות אסטרטגיה.

אבל בכל זאת... בכל זאת ההשוואה לחייל הנ"ל אינו לגמרי "דברים בטלים", כי אם לא משקיעים מספיק משאבים כדי לדעת את הנתונים של הבעיה ברמה מדויקת כמה שניתן, ולא מקפידים לבחון את התוצאות בשטח על ידי מחקר מלווה, מעולם לא נוכל לדעת איזו גישה באמת יעילה. ואף פעם לא נוכל לדעת...

האם התופעה בכלליותה מצטמצמת?

נשארה אותו דבר?

מחמירה ח"ו?

וגם הסיכון לנזקים לא רצויים אף הוא לא מבוטל...

לכן, כשקראתי את השאלות שמחתי. מאוד שמחתי. כי במשך השנים נתקלתי באנשים, מהם אנשי מקצוע בעלי תואר מכובד, שבכלל לא הבינו את הצורך לידיעת נתונים כאלה ולביצוע מחקר מלווה.

וזה כל כך חבל. כי המון אנרגיות וכספים רבים מושקעים בנושא הזה של פגיעות בילדים, ואם אף אחד לא יכול להגיד – אפילו בהשערה סבירה – אם כל ההשקעה שווה, אז אנו אנה אנו באים?

האמת היא, אם נרשה לעצמנו להגיד את זה, ייתכן והמצב יותר גרוע מסתם אי ידיעה.

לפני כשנה שוחחתי עם מטפל חרדי אחד מארצות הברית – מטפל שידיו רב לו בתחום הזה – ובין היתר הוא אמר לי, "מה שנעשה עד היום זה לא בדיוק זה. לא רואים שזה באמת פותר את הבעיה..."

אין מקום לספיקות בעניין הזה. אם רוצים לטפל בבעיה מסוימת חובה לפחות לנסות ללמוד ולחקור את הממדים, המאפיינים וכלל הנתונים של אותו בעיה על כלל הפרמטרים שלה, וכמו כן לבחון את התוצאות בשטח של פתרון זה או אחר אם אנו באמת רוצים לעשות השתדלות נכונה לטפל בבעיה.

כעת, אשתדל לענות על השאלות שנשלחו לי.

חשוב לי להדגיש, אבל, כי יש מן השאלות האלה שכל אחת בפני עצמה דורשת הרצאה שלמה או אפילו כמה הרצאות בכדי לענות עליה ביסודיות ובצורה מקיפה. על אחת כמה וכמה רשימה שלמה כזו של שאלות. לענות על כל השאלות האלה בשלמות דורשת לפחות קורס שלם של בן עשר שעות אם לא הרבה יותר.

בכל זאת, בגלל חשיבות העניין ורצון הציבור החשוב לדעת, אשתדל לענות בצורה של "ראשי פרקים". אבל חשוב מאוד לזכור כי אין להסיק מסקנות מעשיות או לתכנן דרכי פעולה בצורה עצמאית על פי הנתונים שאגיש כאן כי הוא באמת אך ורק בצורה של "ראשי פרקים".

אוקיי, עם הסתייגות חשובה זו, הנה התגובות שלי לשאלות:

באיזו חברה יש יותר פגיעות, הכללית או החרדית?

לעת עתה, למיטב ידיעתי אין נתונים מספיק ברורים בכדי לענות על השאלה הזו בצורה פסקנית. קודם כולל חוצ ממחקר שאני באמצע לרצע אותו לגבי שכיחות

בצורה כסוקנתית לקדם פור, דורך נמחוקו טאני באמצע לבצע אהנו לגבי סכומות
התופעה וגורמי סיכון שלה, למיטב ידיעתי נכון להיום אין נתונים ברי סמכא בכלל
לגבי החברה החרדית.

נכון, יש שהוציאו מחקרים כאלה ואחרים (מעטים מאוד) כאילו שעלו על שיעור
התופעה בחברה החרדית, אבל מי שיעיין היטב בדבריהם ייווכח לדעת כי אין
בדבריהם ממש, או בגלל שהמספרים שלהם נמוכים למדי ו/או בגלל שסלקציית
המדגם הייתה לא מספיק רנדומלית ו/או בגלל שקבוצת המדגם לא הייתה באמת
מהחברה החרדית.

בנוסף, למיטב ידיעתי, גם בחברה הכללית פה בישראל לא קיימת השערה לגמרי
מדויקת של התופעה. בשנת 2016 (למנינים) פורסם מחקר תקדימי של פרופסור
לב-ויזל מאוניברסיטת חיפה לגבי שכיחות התופעה של כל סוגי הפגיעות בילדים
במדינת ישראל (התעללות פיזית, התעללות מילולית, התעללות מינית והזנחה). זה
המחקר הראשון, ולמיטב ידיעתי היחיד, שטרח לחקור את שכיחות התופעה במדינת
ישראל בצורה יסודית ומקיפה.

אבל משום מה, החוקרים בדקו את שכיחות התופעה רק אצל ילדים עד כיתה י',
לעומת המחקרים שאני מכיר שבהם חוקרים את התופעה עד גיל 18, כלומר כל
הגילאים שמתחת לגיל 18 (וזהו הקו שנקטתי למחקר שלי). לכן, אי אפשר לדעת
על פי המחקר ההוא מה הם המספרים האמיתיים כשלוקחים בחשבון קטינים עד
גיל 18 (ראו כאן).

באיזה עיר יש יותר פגיעות?

לא ידוע לי נתונים אמיתיים לגבי שאלה זו, וראה להלן.

באיזה יום בשבוע יש סיכויים גבוהים יותר להתרחשות פגיעות?

יש מטפל חרדי בארצות הברית בשם ד"ר עקיבא פרלמן שאמר לפני כמה שנים
בכנס בלייקווד ניו ג'רסי שיש ריכוז יותר גבוה של פגיעות בשבתות וימים טובים.

הוא הסביר שאלו הם זמנים שמשפחות נאספות יחד, לעיתים קרובות יש
אינטראקציות בין ילדים שהפער בגיל ביניהם משמעותי וההשגחה ההורית על
הילדים היא נמוכה ביחס לשאר ימי השנה.

לעומת זאת, אני ביצעתי מחקר לפני כמה שנים על בסיס מאה מקרים ממרכז
טיפול אחד והתוצאות לא תאמו את אמירתו של ד"ר פרלמן. במחקר שלי לא
נמצא הבדל משמעותי בין שבתות וימים טובים לבין ימות החול.

דבריו של ד"ר פרלמן, אם הם אמנם דברים של טעם, ככל הנראה התבססו על
נתונים בלתי מדויקים (אנליזת נוסחון ביוכימית של מופלים נוספים). לכן, ככל

ניסיונו האנלקוטי (ואולי בציון ניסיון האנלקוטי של מטפלים נוטפיים). לכן, בכל אופן לא נראה שיש די בממצאיו כדי לייצג את מה שקורה אצל כלל הנפגעים.

גם המחקר הישן הנ"ל שאני ביצעתי בעניין זה אין בו כדי לקבוע נתונים אמינים מאחר ומספר המקרים היה נמוך מדי מלהיות מספיק משמעותי מבחינה סטטיסטית, וגם (ואולי בעיקר) בגלל שאלו היו מקרים מדווחים, כלומר מקרים של הורים שגילו שהילד נפגע והביאו אותו לטיפול. לכן, מקרים אלו אינם יכולים להצביע בהכרח על המציאות של מקרים הרבים שלעולם אינם מדווחים לגורם כלשהו או אינם מגיעים לידי טיפול.

שורה תחתונה: למיטב ידיעתי, לא קיימים נתונים מספיק אמינים בכדי לענות על שאלה זו.

אצל איזו עדה יש הכי הרבה פגיעות?

ייתכן ולאחר שהמחקר הנוכחי שלי יסתיים יהיו לי נתונים חלקיים לגבי שאלה זו, אבל גם אז לא נראה לי שאוכל לשתף את המידע הרגיש הזה בהקשר של ניוזלטר שנשלח למאות אנשים.

האם יש "פרופיל" של מי שיותר סיכוי שהוא פוגע? (גיל, רמת דתיות, תרבות, מעמד כלכלי, סטטוס אישי וכו')

מהמחקרים שאני ראיתי נראה שאין בכלל "פרופיל" של פוגעים לפי פרמטרים כמו גיל, רמת דתיות, תרבות, מעמד כלכלי, סטטוס אישי וכו' (ראו כאן וכאן).

הקיטלוג המזערי שכן מדברים עליו מתייחס למאפיינים פסיכולוגיים שכמעט ואינם ברי זיהוי מפרספקטיבה חיצונית רגילה, ורק בעלי מקצוע שמשתמשים עם כלי אבחון מקצועיים יכולים להבחין בהם.

ואפילו אלה אינם פרמטרים אמינים מאחר וחלק גדול של מקרי פגיעות אף פעם אינם מדווחות לאף גורם, וייתכן שזה מהווה הרוב המוחלט של המקרים, ולכן המחקרים שבוצעו על אסירים ו/או מכוח מידע שהתקבל מנפגעים אינם יכולים להצביע על שום רמת אמון סבירה כלפי הייצוגיות של הנתונים (ראו כאן).

כול הארגונים והאנשים שפעילים בתחום הזה המוכרים לי דווקא מזהירים מפני ניסיון ליצור פרופיל של פוגעים.

בפועל, רואים פוגעים מכל הסוגים. בין אם זה לגבי גילאים, בין אם זה לגבי רמת דתיות, מעמד כלכלי או כל פרמטר אחר.

לנסות ליצור פרופיל של פוגעים זה דבר מסוכן.

גם כי אנחנו עלולים לטעות ולפספס מקרים של פגיעות שהיינו יכולים לעלות עליהם לו היינו מתמקדים בנקודות שהיינו צריכים להתמקד בהם במקום להתמקד בניסיון נואש ועקר של יצור פרופיל, וגם כי אנחנו עלולים לטעות ולחשוך באנשים חפים מפשע.

לדעתי, השורה התחתונה בשאלה הזו צריכה להיות כמו ששמעתי מאדם אחד שהוא מאוד פעיל בתחום הזה וסיפר לי אודות מקרה של ילד שנפגע על ידי שכן.

אבא של הילד שנפגע אמר במרירות רבה, "אני לא מאמין שזה קרה לי. הרי האדם הזה הוא לא רק השכן שלי אלא גם חבר שלי... כל השנים הזהרתי את ילדי מפני אנשים זרים... איך זה קרה לי?!"

הפעיל אמר לי כך: "האדם הזה הזהיר את ילדיו מפני הדבר הלא נכון. במקום להזהיר את הילדים מפני **אנשים** זרים, צריכים להזהיר אותם מפני **התנהגויות** זרות, כלומר התנהגויות לא ראויות או מחשידות."

אז, למשל, במקום להזהיר את הילד מפני אדם שיש לו עגילים באוזניים, צריכים להזהיר אותו מפני התנהגות שמישהו יגע בהם באוזניים. במקום להזהיר את הילד מפני אדם שאין לו אישה וילדים, צריכים להזהיר אותו מפני התנהגות שמישהו רוצה להביא אותו לביתו בלי ידיעת הוריו.

לעסוק ביצור פרופיל פרמטרים אישיים של פוגעים פשוט לא יעיל, וספק גדול אם הוא בכלל אפשרי. במקום זה, אנו צריכים לעסוק ב"פרופיל" התנהגויות לא ראויות או מחשידות.

האם זה נכון שאנשים שלא טוב להם בזוגיות, או בכלל שרע להם בחיים, הם עלולים יותר לפגוע?

לי לא ידוע נתונים סטטיסטיים בקשר לשאלה זו. מה שאני כן יכול להגיד זה מה ששמעתי ממטפל רגשי אחד שמומחיותו היא טיפול בנוער פוגע. הוא פעם אמר לי שיש אמירה רווחת ב"תורת הפסיכולוגיה" שאומרת: "אנשים כואבים מכאיבים".

אבל, שוב, כאמור לעיל, זה לא יעיל לנסות לקטלג אנשים ולנבא מי יותר עלול לפגוע בילד לפי הפרמטרים האישיים. ההשתדלות הנכונה היא ללמוד את כללי המוגנות וליישם בצורה של "לא פלוג", כלומר ללא יוצא מן הכלל.

אלו שעות ביום מועדות לפורענות?
אין לי נתונים.

האם יש יותר בנות שנפגעות מאשר בנים? האם יש הבדל בזה בין החברה הכללית

לבין החברה החרדית?

מחקר מקיף בארצות הברית (בחברה הכללית) מצא ששכיחות תופעת הפגיעות אצל בנות היא גבוהה בהרבה מאשר אצל הבנים (ראו כאן, אציון, אבל, ששמעתי וראיתי כי יש טוענים שיייתכן והמציאות היא אחרת אלא שיותר קשה לבנים להודות שהם נפגעו, אבל זו רק "סברת בטן" בלבד ואינני חושב שיש בו די כדי להטיל ספק רציני במחקר הנ"ל ועוד מחקרים כמוהו שגילו ממצאים דומים).

לעומת זה, המחקר של לב-ויזל (כאן) שמתייחס לחברה הכללית פה במדינת ישראל מצא ששכיחות התופעה (לגבי פגיעות מיניות דווקא) היא כמעט בשיעור זהה אצל הבנים כמו אצל הבנות.

במחקר שלי (ששוב, הוא עדיין בתהליך) שהוא לגמרי מתמקד בחברה החרדית, בינתיים נראה כי השכיחות אצל הבנים היא גבוהה מאשר אצל הבנות (גם במחקר הנ"ל שעשיתי לפני כמה שנים על בסיס מאה מקרים של מרכז טיפולי אחד הראה אותם תוצאות, אבל המחקר ההוא התבסס לגמרי על מקרים מדווחים ומטופלים, ולכן חסר בו ייצוגיות סטטיסטית בעליל).

אבל, וזה "אבל" גדול, אני חייב להציג שתי הסתייגויות חזקות ביחס לאמירה הזו.

- המחקר הוא עדיין בתהליך ולכן, בינתיים, אי אפשר להסיק מסקנות סופיות ממנו.
- לפחות בינתיים, אין מספר מספיק גבוה של נשים שמילאו את השאלונים כדי להוות קבוצה ייצוגית של כלל הציבור (ואגב - כדי להשלים את החסר הזה אני מחפש אנשים שמוכנים לעזור לי בזה, בעיקר לגבי נשים אבל גם לגבי גברים).

יודגש כי, מעבר לכך שאסור להסיק מסקנות פסקניות על בסיס מידע חלקי ולא מספיק ייצוגי, גם אם תוצאות אלו יחזיקו מעמד אחרי שהמחקר יסתיים אין זה אומר שאפשר "להקל" על כללי המוגנות ביחס לבנות. לומר דבר כזה, לפחות לדעתי, יהיה טעות גדולה ומאוד מסוכנת.

אם כן יש לנו משהו להסיק מפה זה שאנחנו כהורים כציבור וכחברה חייבים להיות מודעים לכך ששני המגדרים פגיעים ועלינו ללמוד, ליישם ולהקפיד על כללי המוגנות כלפי כל הילדים.

באיזה גיל הילד הכי פגיע?

במחקר של לב-ויזל הנ"ל יותר ממחצית מקרי הפגיעות התרחשו לילדים מגיל 12 ומטה. דומה לכך, מחקרים בארצות הברית מצאו שטווח הגילאים הפגיע ביותר הוא

בין שבע לשלוש עשרה שנים (ראו כאן). במחקר הנוכחי שלי, שכאמור רחוק מלהיות גמור, בינתיים רואים קצת פחות ממחצית המקרים מגיל 12 ומטה.

כמו לעיל, יודגש כי זה לא יעיל לנסות להתמקד דווקא בגיל מסוים בהשתדלויותינו בתחום המוגנות. לצערנו הרב יש די והותר פגיעות בכל הגילאים. לכן, כאמור, יש ללמוד, ליישם ולהקפיד על כללי המוגנות – אם אמנם בצורה תואמת גיל – כלפי כל הילדים שלנו.

האם ילד עלול יותר ליפול קורבן לפגיעה ברחוב או בבית?

במחקרים הכלליים רואים שמספר הפגיעות שקורה במרחב הפתוח הוא הרבה יותר נמוך ממספר הפגיעות שקורה בתוך מבנה (או כלי תחבורה) כלשהו כאשר המקומות הבולטים מבין אלה הן בתים פרטיים (או של הפוגע או של הקורבן) ובתי ספר (ראו כאן וכאן).

במחקר הנוכחי (הלא-גמור) שלי, אמנם רואים בינתיים מספר לא מבוטל של פגיעות המתרחשות במרחב הפתוח, בכל זאת מספר הפגיעות המתרחשות במבנה (או כלי תחבורה) כלשהו גדול בהרבה.

עוד נתון שרואים בינתיים מהמחקר שלי הוא שניתן להוסיף בתי כנסת ומקוואות לרשימת מקומות הבולטים שבהם פגיעות מתרחשות.

האם זה נכון שרוב הפגיעות מתבצעות בידי קרוב משפחה או מורה ולכן כמעט ואין ערך לחינוך להיזהר מזרים?

כל המחקרים שאני מכיר מצאו שרוב הפגיעות מתרחשות בידי אדם המוכר לקורבן כאשר חלק גדול מאלה מתבצעות בידי קרוב משפחה מדרגה כזו או אחרת (ראו למשל כאן). גם במחקר הנוכחי (הלא-גמור) שלי בינתיים יוצא שפגיעות בידי אנשים זרים הן ממש המיעוט.

לכן, ניתן לומר בהחלטיות: סיסמת "זהירות מזרים" אין לה ערך.

יש הטוענים שהיום בנות שמתלבשות באופן יותר חשוף הן צפויות לפחות פגיעות. יש בזה משהו?

לא ידוע לי נתונים לגבי שאלה זו.

קיים רושם שבחברה החרדית יש הרבה פחות דיווחים לרשויות מאשר בחברה הכללית. זה נכון?

זה בהחלט נכון שקיים רושם כזה אצל הרבה אנשים, אבל אינני יודע אם הרושם הזה מוצדק. למיטב ידיעתי, אין מחקרים שחקרו את השאלה הזו בצורה אמינה.

מה שכן אציין הוא שלאחרונה יצא לי לשוחח ארוכות עם מומחה אחד בתחום, והוא אמר לי שגורמים במרכזי סיוע ומשטרה טוענים שרוב הפניות שהם מקבלים לגבי פגיעות מיניות באות ממקומות בהם האוכלוסייה היא חרדית - או כולה, או רובה או לפחות בחלק גדול ממנה. כלומר (כמובן "מבלי לומר") שרוב הפניות באות ממגזר החרדי.

עכשיו, רוב האנשים שאני מכיר מיד יסיקו מכך, "אוהו! רואים שאצל המגזר החרדי יש הרבה יותר פגיעות מאשר אצל החברה הכללית!"

אולי.

אבל אולי לא.

אולי שיעור שכיחות התופעה אצל החרדים הוא פחות או יותר אותו דבר כבחברה הכללית, רק שאצל החרדים מדווחים יותר. מבלי לחקור נכון את הדבר, האם מישהו יכול להוכיח שהפרשנות האלטרנטיבית הזו היא לא הפרשנות הנכונה?!

או אולי יש סיבה אחרת לפער הזה בחלוקת מספר הדיווחים לפי יישובים שעוד לא חשבנו עליה.

מה שרואים מהנתונים האלה – אם נניח שהם נכונים, כי עד שלא אראה או דו"ח רשמי או מחקר מסודר בנושא, אני אישית לא מוכן לסמוך על "שמועות בעלמא" – אבל, כאמור, אם נניח שהנתונים האלה הם נכונים, הדבר היחיד שהנתונים האלה יכולים ללמד אותנו הוא שרוב הדיווחים שמגיעים לידיהם של מרכזי סיוע ומשטרת ישראל באים ממקומות בהם האוכלוסייה היא או כולה חרדית, רובה חרדית, או לפחות חלק גדול ממנה חרדית.

הא, ותו לא.

מי שסיק מזה מסקנות נוספות על בסיס הבנתו מבלי לחקור את הנושא בצורה מסודרת, המסקנות האלה הן על אחריותו בלבד, ולדעתי אינן ברי סמכא כלל וכלל.

אומרים שילדים שנפגעים, מתפתח אצלם סוג של תלות שמחפשים את זה יותר. זה נכון?

במחקרים הכלליים רואים שאחד מן הגורמים שמעלה את הסיכון של האדם ליפול קורבן לפגיעה הוא שכבר נפגע אותו אדם בעבר (ראו [כאן](#) ו[כאן](#)). אני לא מכיר, אבל, מחקרים שחקרו את הסיבה לכך בצורה שיש לה משמעות סטטיסטית.

מה שאני בו באופן ושימעותי הוא שישמעותי הנוכחית וכולה לגבות לכך שכולל וכוך

מה שאני כן רואה ושומעתי הוא שהשפעת הסו אומה יכולה לגרום לכן שהילד יהיה מוצף עם רגשות אשמה קשים, בושה ותחושת טומאה ואפסיות, וכל אלה ביכולתם למזער או לבטל את מנגנון ההתנגדות הטבעי של האדם לניסיונות הפרת פרטיותו (ראו כאן).

בנוסף, יש הרבה דיבורים בתחום אודות תופעה פסיכולוגית שנקראת דיסוציאציה (ראו כאן), כלומר ניתוק מסוים בין חלקים שונים של התודעה.

אומרים שזה מנגנון הישרדות.

חווית הפגיעה לעיתים היא כה טראומטית - מציפה את האדם בתגובות רגשיות עזות ביותר - והיא יכולה לשבש לחלוטין את כל המערכת הנפשית. לכן, המוח מזהה את חווית הפגיעה כאיום קיומי ומנגנון ההישרדות נכנס לפעולה במלוא העוצמה.

לפעמים מנגנון ההישרדות הזה מתבטא בדיסוציאציה.

או שהתודעה מתנתקת מן המציאות, כך שהילד יחווה את הפגיעה כאילו הוא מסתכל עליו מן הצד ואינו חלק ממנה, או שמערכת התגובה הרגשית המודעת נכבית. כאילו מישהו לחץ על כפתור כיבוי.

מצב הדיסוציאציה הזה עלול להישאר אצל הילד גם לאחר שהפגיעה נגמרה. לכן, הוא בסיכון גבוה יותר ליפול קורבן שוב פעם.

לחזור לעניין רגשות האשמה, בושה ותחושת טומאה ואפסיות, ד"ר עקיבא פרלמן סיפר על מקרה אחד שהיה לו שממש מסמל את העניין הזה.

היה לו פעם מטופל שלא היה מתקדם.

ד"ר פרלמן קלט שזה בגלל שמשום מה המטופל מנוע מליצור אתו קשר של אמון. יום אחד, ד"ר פרלמן "הוריד את הכפפות" ושאל את המטופל על כך.

"אני מרגיש שאנחנו לא מתקדמים", אמר ד"ר פרלמן, "ונראה לי שזה בגלל שקשה לך להרגיש אמון בי. למה זה?"

המטופל ענה, "אני מחכה ליום שאתה תעשה לי את זה."

ד"ר פרלמן הוכה בהלם, ושאל אותו למה הוא מחכה שהמטפל שלו יפגע בו?

ענה לו המטופל, "כי ככה זה אני. אני אחד שפוגעים בו."

הרבה אנשים חושבים שרוב הפגיעות מתבצעות על ידי צוות החינוכי בתתי"ם/ישיבות ומצלמות אינן עוזרות למזער את שכיחות המקרים. זה נכון? לגבי אם התקנת מצלמות עוזרות למזער את שכיחות הפגיעות או לא, לא ראיתי מחקרים שדנו בנושא.

לגבי הרושם שרוב הפגיעות מתבצעות בהקשר מורה-תלמיד, המחקרים שאני מכיר (לגבי החברה הכללית) לא נותנים תיקוף לרושם זה.

אמנם יש פגיעות כאלה במספרים לא מבוטלים, אבל סטטיסטית נראה כי התופעה של פגיעות בהקשר מורה-תלמיד היא אפילו לא מתקרבת להיות הרוב של התופעה בכלליותה (ראו כאן).

לגבי החברה החרדית, מהמחקר הנוכחי שלי (שוב, עוד לא גמור!), רואים בינתיים אחוזים עוד יותר נמוכים של פגיעות בהקשר הזה של מורה-תלמיד.

כאמור לעיל, אין זה אומר שאין עניין לדאוג ליישום כללי מוגנות בבתי הספר, כי יש ליישם בכל מקום ובכל הקשר – כמוכן בצורה הולמת ומתאימה לפי הדינמיקה והנסיבות של הקונטקסט הנתון – אבל לחשוב כאילו שה"רשעים הארורים שפוגעים בילדים שלנו" נמצאים בעיקר בקרב הצוותים החינוכיים של בתי הספר, ממה שרואים (לפחות בינתיים) מהסטטיסטיקה ניתן לומר שזה פשוט לא נכון.

חשוב לי להדגיש בהקשר זה כי אני רואה את המיתוס הזה כאחד מן הדוגמאות של התמקדות לא נכונה שגורמת לפספוס המניעה האמיתית.

כמו שרואים מן השאלה, הרבה אנשים חושבים שאם רק יפקחו ארבע עיניים על הרב'ה, כך הם ימנעו מילדם מליפול קורבן לפגיעות, אבל על האפשרות לאינטראקציות לא ראויות בין אחים וחברים הם בכלל לא שמים את הדעת.

האבסורד בזה הוא שלעומת האחוזים היחסית נמוכים של פגיעות המתרחשות בהקשר מורה-תלמיד, האחוזים של פגיעות המתרחשות בהקשר של קטין פוגע בקטין הם הרבה יותר גדולים.

יש אפילו מחקרים (ראו כאן) שלפיהם ההקשר של קטין-קטין טומן בחובו את הרוב הברור של כל הפגיעות! גם במחקר הנוכחי שלי (כנ"ל) רואים בינתיים אחוזים מאוד גבוהים של פגיעות כאלה.

לכן, כמו שהודגש כבר כמה פעמים בניוזלטר הזה, אנחנו כהורים כציבור וכחברה חייבים להפנים את העובדה כי הפגיעות הן סוג של מחלה שהצליחה להתפשט בכל

מיני מקומות שונים, אצל כל מיני אנשים שונים, ובכל מיני הקשרים שונים. בהם יותר ובהם פחות, אבל לא ניתן להתעלם מהעובדה כי התופעה נפוצה.

אמנם יש מקום להיות מודע למקומות והקשרים שהם בעלי סיכון יותר גבוה ולהתייחס אליהם בהתאם, אבל המשימה הכללית שלנו היא ללמוד את כללי המוגנות וליישם בצורה מקיפה וכוללנית.

~~~~~

הערה מאת אחד מחברי הקבוצה בקשר לניוזלטר הקודם (סימני מצוקה):

קיבלתי תוכן רק ממייל זה ולא את קודמיו אז אולי אני לא ממש יכולה להגיב נכון אבל היה לי מאד קשה ההשוואה למכונת יוקרה. יש ילדים שנולדו עם קשיי ויסות רגשי ותחושת (שמשיע גם רגשי..), יש ילדים עם קשב וריכוז ויש עם ODD שיוצר הרבה פעמים התפרצויות זעם או בכי, ועוד. הם לא נולדו רכבי יוקרה לכתחילה. בשום שלב ה"רכב" שם לא היה מאוזן וחלק אז איך אפשר להאשים הורה שלא זיהה שינוי? חוץ מזה שילדים גם הכי רגילים בעולם יש להם מצבי בכי והתפרצויות שלא קשורות להתעללות מינית בדווקא... הבת שלי מאד חברהמנית ומוצלחת חברתית אבל כל מריבה גורמת לה לפרוץ בבכי ולהסתגר בלי פרופורציה. היא מאד רגישה. עכשיו תוסיף לזה שחלק גדול מהקורבנות נמנים על הילדים שכתבתי שמגיל שנתיים הוציאו את כולם מהכלים, כי תוקפים נורא בקלות מזהים את הפוטנציאל שלהם להיות מנוצלים וההשוואה לרכבי יוקרה ולא יך לא שמתם לב לשינוי פשוט לא הוגנת. וסליחה שוב על ההתקפה... שאר התוכן היה מועיל...

תגובתי להערה:

אני מסכים למה שכתבתם במאת האחוזים. אני לא סתם כותב את זה. אני ממש לגמרי מסכים אתכם.

ובדיוק בגלל מה שכתבתם, כללתי את המשפטים הבאים בניוזלטר הקודם:

"אם אמנם אנשים הם יצורים הרבה יותר מורכבים מרכבים, ולכן אין כאן השוואה

מושלמת (וזו בלשון המעטה), עדיין יש נקודת אמת בכלל לא מבוטלת באמירה הזו של הרב ההוא, כי בסימני מצוקה (שגם נקראים "אותות אזהרה" או "נורות אדומות") הכלל הוא: האם חל שינוי בהתנהגותו או אופיו של הילד?"

אני מבין שההשוואה לרכב יוקרה יכולה להיות צורמת, גם עם ההסתייגות הכבדה שכתבתי, ואולי לא הייתי צריך להזכיר בכלל.

אבל הנקודה של שימת לב לשינויים אצל הילד נכונה אצל כל ילד באשר הוא. לקחת את בתך שמתפרצת בבכי בקלות כדוגמה, זה בדיוק הקטע. אז בשביל הילדה הזו, התפרצות כזו אינה אינדיקציה של חוויה טראומטית. כמו ילד שהוא בן שש ועדיין מוצץ אצבע, זה לא אינדיקציה.

אבל אם פתאום הילד בן שש הזה יתחיל לנגוס את השרוול שלו לעיתים קרובות ובצורה מתמשכת, אז בהחלט על ההורים לשים לכך לב.

כמו כן ילדה שמאז ומעולם הייתה בעלת רגשות סוערים שמתפרצת בבכי על כל דבר קטן, אם היא פתאום תתחיל לעשות מעשים אלימים כלפי אחיה – וזה דבר שהיא לא הייתה מורגלת לעשות עד היום ופתאום הפך למשהו כביכול טיפוס אצלה – בהחלט יש לשים על כך את הדעת ולחקור מה זה ועל מה זה.

ובמקרה הצורך, להתייעץ עם גורם מקצועי.

לגבי להאשים הורים שלא שמו לב לשינויים אצל ילדיהם, אני ממש מתנצל אם היו בדבריי משמעות כזו.

הורים של היום עמוסים בצורה שקשה לתארה ואני לא מכיר אף הורה שפספס דבר כזה בגלל שלא היה איכפת לו או בגלל שלא היה משתדל להטיב עם ילדיו. מה שכן, לפעמים אנשים מפספסים בגלל חוסר מודעות.

וכדי לנסות למלא את החסר הזה אנו באים (במיוחד על ידי ספר "תצילני מפגע רע").

~~~~~

המלצה חמה וחשובה!

חינוך טוב וקשר עמוק בין הורים לילדים מהווה אחד מן הדברים הבסיסיים ביותר ליצירת סביבה מוגנת לילד. ככל שהילד בנוי יותר הרי הוא מחוסן יותר מפני ניסיונות

של פגיעה. וככל שהילד קשור יותר להוריו, יש יותר סיכויים שאם ח"ו יקרה דבר לא ראוי, הוא יספר על כך להורים בהקדם ויוכלו לעצור את הפגיעות באופן מיידי ולדאוג לכך שיקבל טיפול במקרה הצורך. בגין כך, אני ממליץ בחום לכל אחד להירשם לרשימת התפוצה של הרה"ג הרב יחיאל פליסקין שליט"א. יהלומים רבים של עצות וטיפים בחינוך תקבלו ממנו! מי שמעוניין להירשם לרשימת התפוצה של הרב פליסקין או לקבל ממנו חוברות "המדריך להפסקת חוצפות" ו-"המדריך להתמודדות עם נערים עקשנים", יש לשלוח מייל ל- 6466505@gmail.com.

~~~~~

הניוזלטר היה לכם מעניין ומאיר עיניים? נא לשתף 2 קרובי משפחה או חברים. אם ירצו להירשם לקבוצה, אפשר בקישור <https://stats.sender.net/forms>..., או אפשר לשלוח מייל ל- rbsa613@gmail.com עם הכותרת "מוגנות".

~~~~~

יש לכם שאלה, הערה או הארה? תשלחו לי בבקשה!

~~~~~

הצעה מיוחדת למנהלי המוסדות לקראת שנת הלימודים החדשה!

לשמוע על מקרה של פגיעה (אפילו רק חשש) במסגרת המוסד הלימודי, זה הסיוט שכל מנהל חושש ממנו, נכון? חשוב לדעת כי אפשר להפוך את המקום להרבה יותר מוגן. מקום שהסיכויים להתרחשות של פגיעה ירדו פלאים.

חבילת בייסיק

אבחון מאפיינים גורמי סיכון של המוסד הלימודי, דו"ח מפורט והמלצות אסטרטגיות לניטרול גורמי הסיכון

חבילת סטנדרט

אבחון רמת ידע-מוגנות של תלמידי בית ספר מכיתות א' ומעלה על ידי כלי אבחון ייחודי ובלעדי
(כולל דו"ח מפורט והמלצות מפורטות להעלאת הידע לרמה מספיקה)

חבילת פרימיום

העברת שיעורי מוגנות (מגיל 3 ומעלה) + בדיקת תוצאות ומעקב (מכיתה א' ומעלה) + אבחון מאפיינים גורמי סיכון

יהושע ברמן

מוגנות ~ התבגרות ~ זוגיות
הרצאות ~ יעוץ ~ ספרים

הקליקו כאן כדי לרכוש ספר תצילני מפגע רע

<https://buy.stripe.com/aEU5nR2...>

להזמנת הרצאה, יעוץ, ספרים או חוברות

rbsa613@gmail.com 053-416-6344

להסרה מרשימת התפוצה הקליקו על המשפט באנגלית דלהלן:

If you want to unsubscribe, click here.